

Tit ringja — vit skriva

Er nakað á vási? — Ivamál?
Ein spurningur, ella tíðindi, so ring til okkara.
Vit eru til reiðar!

tíðindablaðið
sosialurin

Lýsingar:

Lýsingarmaður okkara er ráðgevari hjá fyrirkum og einstaklingum í lýsingaspurningum. Hetta verður gjørt uttan meir kostnað fyri lýsaran.

Skúlafrýsingin:

Kliniskur sálarfrøðingur og fysioterapeutur

— kundi bót um korini hjá atferðartruplum og brekaðum næmingum, sum eftir lógini eiga innivist innan fólkaskúlan

Fáa børn við trupulleikum ikki viðgerð frá Landskúlafrýsingini?

— Jú, tað fáa tey, men skal hetta verða gjørt til fulnar, eigur eitt lið at verða sett inn afturat í hesa skipan. Johs. A. Næs er ráðgevari og skúlasálarfrøðingur innan Landskúlafrýsingina, og er sestast einasti skúlasálarfrøðingur við sergrein innan undirvísingarrøkið.

Tó at hann í sínum arbeiði kemur inn á sálarlig viðurskipti hjá tí, sum hevur hansara hjálp fyri neyðini, so er tørvur á einum klíniskum sálarfrøðingi, sum kundi loyst spurningar, sum hava við heima- viðurskipti, skúla og tað umhvørvið at gera sum heild, har børn við trupulleikum ferðast. Til klíniska viðgerð er tørvur á cand. psyk. útbúgving. Og harafturat er neyðugt at hava arbeiði á psykiatriskari barnadeild í tvey ár, áðrenn hann kann arbeiða innan skúlan sum klíniskur psykologur ella sálarfrøðingur.

Arbeiða aðrastaðni

Hava vit ikki slíkt útbúgvið fólk í Foroyum?

— Jú, men hesi arbeiða á øðrum okjum í samfelagnum. Tað kemur tó fyrri at vit á Landskúlafrýsingini leita okkum ráð og viðgerð hjá fólkum við hesi sergrein.

Er tørvur ikki so stórur, at ein klíniskur sálarfrøðingur hevði havt nóg mikið arbeiði innan Landskúlafrýsingina?

— Vit kenna tað alt meir og meir, at slík viðgerð er neyðug innan skipanina — serliga tá at tað tekur drúgvu tíð, at viðgerða barn, familju og tey, sum eru kring barnið við t.d. atferðartrupulleikum. Hetta gerst ikki eftir fáum tímum ella døgum, og átti at verið arbeiðið burturav hjá skúlafrøðingi, um nakað munagott skuldi spurt burturúr.

Hvat hevur Landskúlafrýsingin at seta í staðin?

— Tað, sum hevur verið gjørt higartil í slíkum for- um, er fyrst at skapa samband millum skúla og heim, tosa við næming og foreldur, og um tað ikki kemur nakað gagnligt burtúr, verður vist á Skúlanevnd og Barnavernd, sum síðan roynir at fáa viðurskiptini í rættlag. Um hetta heldur ikki gevur nakað úrslit, so flytur Barnaverndin í summum føri barnið í annað umhvørvi á bygd ella í annan skúla, — roynir at fáa tryggan umstøður í eitt ávíst tíðarskeið.

Loyst málið á staðnum

Her er spurningurin um ikki ein klíniskur sálarfrøðingur hevði verið betri loysn, tí hann kundi viðgjørt familjuna og umhvørvið sum heild, um tað er har trupulleikarnir stava frá.

Hvi ikki geva barninum viðgerð í egna umhvørvi. Flyta trupulleikarnir ikki við barninum?

— Mangan eru viðurskiptini so vánalig, at einki gerst, um ikki barnið verður flutt heimanífrá.

Hvorjar trupulleikar hava bornini?

— Tað kunnu verða so mangir, men ofta er atvoldin rúsdrekkamisnytsla hjá foreldrum ella tað at foreldrini eru farin frá hvørjum øðrum. Tá er mangan best at flyta barnið, tí trupulleikarnir eru ov stórir í heiminum, at vit kunnu hjálpa á staðnum. Annars eru eisini børn, sum hava trupulleikar, har heimið annars virkar væl.

Hvat er orsøkin til tess?

— Sum dømi kunnu vit nevna, at foreldur kunna krevja ov nógv av barninum, sum ikki setur seg foran fyrri at svara fyrri tí, ið foreldrini vænta sær. Tá verður trýstið á barnið so stórt, at tað visir alt frá sær, bæði í skúla og heima. Tað kann fáa ymsar avleiðingar, sum kann fora til ymisk myrkað. Barnið er dovið í skúlanum, ella skulkar í longri

tíðarskeið, verður líkasælt við alt o.s.fr.

Lærarin skal við

Er tað ikki uppgávan hjá lærarum, at gera heimið vart við, at barnið ikki rokir uppgávurnar í skúlanum?

— Jú, tað er avgjørt uppgávan hjá tí einstaka lærarum, men tað veldst eisini um, hvussu hann greiðir slíka uppgávu.

— Her er skipanin tann, at flokslærarin skal gera vart við seg, tosa við næmingin og fáa greiði á, um viðurskiptini í skúlanum kunnu fáast í rættlag. Hann skal síðan tosa við foreldrini og um einki úrslit spyrst burtúr, so at fáa skúlastjóran at koma upp í leikin.

Royndin at hjálpa einstaka barninum við trupulleikum er oftani ein ógvuliga krevjandi uppgáva, ið mangan er svar at loysa.

Hvøði ikki verið betur, um ein kanninga- og ráðgevarastovnur var, sum undir einum kundi loyst slíkar spurningar fyrri øll børn. Her hugsi eg eisini um børn við øðrum brekum?

— Í Landskúlafrýsingini hava vit eisini kanningar- og ráðgevarastovn, sum virkar á teimum ymsu okjunum. Eitt nú innan sjónveik, tali- hoyri brek, lesiveik o.s.fr.

Hesir taka sær av hvørji sergrein sær, og hava samband við serkonar læknar á ymsu okjunum. Viðvíkjandi hoyri og tali- breki, so hava vit nú serlærarar í Klaksvík, Vágum, Suðuroy, Strøndum, Kollafirði og í Tórshavn. Hesir ferðast kring um á skúlunum í teirra øki, geva undirvísing og ráðgeva. Teir hava eisini samstarv við serlæknar.

Rúmd fyrri brekaðum børnunum

Hvat verður gjørt fyrri at savna øll børn í fólkaskúlanum. Her hugsi eg eisini um børn við andligum brekum?

— Tað er nakað sum seinastu árin hevur vundið nógv upp á seg. Her eru tað foreldrini, sum innskriva andveika barn teirra í Fólkaskúlan, og tey hava eins og onnur foreldur krav upp á, at just teirra barn fær ta undirvísing, sum barnið er ført fyrri at taka við.

Her hevur Landskúlafrýsingin møguleika at seta inn stuðuls lærara, har tað er neyðugt, og verður tað eisini gjørt í tann mun, sum vit kunnu megna. Her krevst sjálvsagt fólk og kunneleiki til slíka undirvísing. Hóast hetta er ein uppgáva, sum vit altíð kunnu gera enn meira fyrri at bota um. Um vit halda, at ein skúli ikki maktar slíka uppgávu, so siga vit tað við foreldrini.

Eftir stendur so um foreldrini kortini vilja, at barn teirra skal í fólkaskúlan, so royna vit at gera tað møgult og so væl sum gjørligt eftir umstøðunum.

Tibetur kunnu vit eisini siga, at tað so gott sum í øllum fornum hevur verið væleydnað, har brekað børn eru komin undir fólkaskúlafrýsingina.

Í skúlaárinum 1981/82 vóru 31 seimment og andveik børn í fólkaskúlanum og 1. januar 1984 var talið á øllum sum fingi eyka- hjálp uppgjørt til 604 næmingar.

Umframt hetta so hoyrir sjúkrahúsupplýsingin eisini undir fólkaskúlafrýsingina, og har fingi 13 børn undirvísing á teimum trimum sjúkrahúsum í farna ári.

Fysioterapeut

Vit hava tosað um kanningar og ráðgeving fyrri øllum brekaðum børnum í fólkaskúlanum, sum lógin eisini ásetur. Hvat viðgerð innan hesa skipan átti at verið betur útbúgd?

— Um vit skuldu ynkst okkum sømiligari kor fyrri brekað børn undir hesa skipan, so hevði verið gagnligt um ein sálarfrøðingur við klíniskari útbúgving var tókur. Tað er

Johs. A. Næs, skúlasálarfrøðingur og ráðgevi:
— Stavnhalðið fyrri fólkaskúlan eigur sjálvsagt at vera, at so mong børn sum gjørligt fáa innivist í skipanini — eisini brekað, í tann mun sum tey eru for fyrri

greitt, men eisini er umráðandi at ein fysioterapeutur verður settur innan skipanina, sum kann geva ráð og viðgerð. Vit vita um børn, sum hava brúk fyrri uppvenjing, men ikki fáa hana í nóg goðan mun.

Her kundi ein fysioterapeutur ferðast kring oyggjarnar og vitja á skúlunum, sum høvdu brúk fyrri hjálp. Hesin kundi tá lagt eina skrá fyrri uppvenjing fyrri tað ávísar barnið. Foreldur og lærarar kundu tá fylgt hesi vegleiðing undir eftirliti av fysioterapeutinum, sum so sjálvandi eisini viðgjørdi barnið so ofta og so nógv, hann hevði møguleika til.

Stavnhalðið

Kundi tað hugsast, at fólkaskúlafrýsingin ein dag varð so væl útbúgd, at ikki var brúk fyrri spesialskúla?

— Stavnhalðið fyrri fólkaskúlan eigur sjálvsagt at verða, at so ógv sum gjørligt fáa innivist undir fólkaskúlafrýsingini — uttan mun til brek. Tað vil næstan altíð verða betri fyrri brekað børn, at tey eru saman við øðrum, og at tey ikki verða skild sundur eftir tí breki, tey hava.

Vit fara tó tverri altíð at hava brúk fyrri einum spesialskúla, sum er goður til at taka, har tey mest brekaðu børni skulu kunna koma til venjingar og undirvísing, sum ikki kann veitast innan fólkaskúlan. Hesin partur eigur at vera heilt litil, men okkum væntar enn nógv, til vit kunnu siga, at útbúgvingin av fólkaskúlafrýsingini virkar eftir ætlan, sigur Johs. A. Næs at enda.

Dag.

Tit ringja — vit skriva

Ringið telefon

11820

